

Eenvormige census. — Verdeeling der kiesdistricten. — Mag eene regering dwaling of vooroordeel tot grondslag van haar stelsel aannemen?

II.

Zoodra men het beginsel der rijksverdeeling in kiesdistricten aanneemt, is er, naar onze meening, slechts één grond, om de indeeling te bestrijden, namelijk, de zamenvoeging van gemeenten, die zich niet, of niet dan hoogst moeilijk, met elkander in aanraking kunnen stellen, gelijk in het eerste, nog ongewijzigd, ontwerp, de zamenvoeging der gemeenten, die het kiesdistrict Hoorn uitmaakten, was. De *Tielsche Courant* grondt hare bestrijding nog op een ander motief: »omdat bij voorkeur gemeenten bij elkander zijn gevoegd, die elkander »volkomen vreemd zijn, niet de minste »betrekking onderling onderhouden, »en in een gansch verschillende kring »van belangen en begrippen leven.» Later ontwikkelt de *Tielsche Courant* dit denkbeeld nog meer bepaald: »Voegt bij voorkeur, en waar dit zonder verstoring van den samenhang »der districten kan geschieden, zoo »veel mogelijk dezelfde elementen bij elkander. Voegt bij voorkeur Roomsche »bij Roomsche en Onroomsche bij Onroomsche, voegt landbouwers bij landbouwers, stedelingen bij stedelingen; »schippers en visschers bij hen, die »hun in bedrijf en levenswijze verwant zijn.»

Onverklaarbaar is het ons, hoe een praktisch en constitutioneel blad zich door angst voor fantasmagorische tweespalt verleiden laat, eene zoo onpraktische en inconstitutionele leer te verkondigen. Zijn het de individuele, de locale belangen die op den voorgrond moeten staan, behoort een kiesstelsel op overwegingen van gezelligen aard te rusten en zijn subjectieve inzichten het kompas, waar men op zeilen moet, — dan behoort men in de eerste plaats de districten zoo klein mogelijk te maken, want ook in de districten van 45,000 zielen moet menig subjectief gevoel zwijgen, en kan het belang van den bakker en den melkboer zich niet altoos uitsluitend doen gelden. Is uw stelsel het ware, pas het dan zuiver en in al zijne gevolgen toe; scheid niet slechts de Roomsche van de Onroomsche kiezers; maar scheid den Doopsgezinden kiezer van den Lutheraan; den Lutheraan van den Remonstrant; den Remonstrant van den Gereformeerde; den Gereformeerde van den Waal; den Waal van den Afgescheidene; den Afgescheidene van den Hernhutter. Verdeel uwe kiezers in kiezers-afschaffers, kiezers-matigheidsvrienden en kiezers die geen van beide zijn. Neem — wilt gij aan uw beginsel getrouw blijven — niet slechts notitie van de belangen van den stedeling tegenover die van den landman, van de belangen van den landman tegenover die van den schipper en den visscher, maar pas uw stelsel consequent toe; zift de afzonderlijke belangen van de stedelingen en de afzonderlijke belangen van de landlieden; onderscheid wel den kiezer-koopman, van den kiezer-fabrikant; den kiezer-ambtenaar van den ambteloo-

zen kiezer; den kiezer-rentenier van den kiezer-trafikant. Let wel op het verschillend belang van den kiezer wei-boer en den kiezer bouw-boer; vermijd zorgvuldig dat de belangen der roode kool in botsing komen met de belangen der doperwten, en waak dat geene naijver tusschen den warmoezier en den boomgaardman het land in het verderf storte.

Wat zal het resultaat zijn van deze zorgvuldige bijeenvoeging van enkel eensoortige en sympathetische elementen?

Dat uwe kiescollegiën enghartige en uitsluitende coteriën zullen zijn, blind en doof voor al wat niet haar bijzonder belang, haar subjectief inzicht, hare individuele meening is.

Dat uwe vertegenwoordiging een vergaarbak van allerlei ongelijksoortige, elkander vreemde, vijandige, op zich zelve staande opiniën zal zijn; een chaos van belangen, waar de afgevaardigde van het aardappel-district vreemd en vijandig zal staan tegenover den afgevaardigde van het bokking-district; waar elk zal zorgen voor het speciaal belang, dat aan zijne zorg is toevertrouwd, terwijl niemand zorgen zal voor het algemeen belang van het geheele Nederlandsche volk.

Op zonderlinge wijze sleept de *Tielsche Courant*, om ons te bestrijden, een hoofdartikel van ons aan, waarin wij protesteren tegen eene insinuatie van den minister van Binnenlandsche Zaken over het verkieslijke om alle kiezers voor alle keuzen te doen stemmen. Ons hoofd-argument tegen deze leer was, dat men tot resultaat zou verkrijgen, uitsluiting van alle minderheden en eene factieuse, eenzijdige, almachtige vertegenwoordiging. De *Tielsche Courant* dezen tekst opvatende, bepaalt zich bij de volgende toepassing: »Maar als nu de *Arnhemse Courant* dit aanneemt voor het geheele land, als kiesdistrict »beschouwd, waarom dan ook niet »voor de gedeelten van het rijk, die »thans elk op zichzelf een kiesdistrict »zullen uitmaken? Hetgeen voor het »geheel waar is, zal toch ook wel »waarheid zijn voor de deelen.»

Deze wending kunnen wij niet medemaken. Omdat wij protesteren tegen eene almachtige, slechts uit één oog ziende vertegenwoordiging, de vrucht eener overheerschende numerieke meerderheid, daarom willen wij in het minste niet eene, geen enkel algemeen belang, geene enkele algemeene opinie vertegenwoordigende Kamer; eene collectie van 68 belangen en 68 inzichten, die, elk uit eenen anderen toon zingende, nooit een harmonisch geheel kunnen vormen. Niet alle belang en alle inzicht heeft recht zich vertegenwoordigd te zien, maar alleen die belangen en die inzichten, die het land in zijn geheel en als één ligchaam raken. De vertegenwoordiging behoort niet open te staan voor alle opinie, maar voor alle publieke opinie; niet voor alle partijdige meening, maar voor die partijen, die, als politieke partijen bekend en erkend, eene eigene banier volgen en eigene stelsels en beginselen van regering vooropstellen. Zulke partijen echter zijn niet op elk dorp, in elke gemeente of elk district te vinden, maar ten

hoogste drie of vier in een geheel land, en de Tielenaar als Tielenaar, de Betuwer als Betuwer, vertegenwoordigt evenmin eene afzonderlijke politieke rigting en een afzonderlijk politiek beginsel, als de vertegenwoordigers van de kool-, veen-, hout-, bokking-, aardappel- en tulpen-districten dit doen zouden. Doch juist door de overheersching dier particuliere en locale inzichten en belangen onmogelijk te maken, leert men de natie het oog op de gemeenschappelijke belangen rigten en versterkt men haar in het constitutioneel beginsel van de vertegenwoordiging der nationale inzichten.

Buitenlandsche Berigten.

Frankfort, 35 mei. In het groothertogdom Baden is de staat van beleg, alsmede het standrogt weder voor den tijd van eene maand verlengd geworden. Brandstichting schijnt thans aldaar aan de orde van den dag te zijn. Behalve te Durlach, waar eergisteren onderscheidene huizen en schuren, een prooi der vlammen werden, ontstond er den volgenden dag een hevige brand in het nabijgelegen dorp Au, alsmede in de meer verwijderde gemeente Wolfartsweier. Reeds heeft men een persoon in verzerke bewaring genomen, dien men beïcht aan deze brandstichting te hebben deel genomen.

— Naar men verneemt, zal de tusschen Pruisen en Oostenrijk ontstane zwargheid nepens het voorzitterschap bij het Frankforter congres, daardoor uit den weg geruimd worden, dat het eerstgenoemde deze vraag voor het oogenblik zal laten berusten, zonder aan Oostenrijk dit voorzitterschap als een voortdurend recht af te staan. Er blijft echter nog eene ernstige zwargheid uit den weg te ruimen, namelijk de regeling der stemmen. Oostenrijk wenscht dat deze overeenkomstig het vroegere gebruik bij den bondsdag in stand worde gehouden, terwijl Pruisen verlangt, dat elke der 35 regeringen één stem zal uitbrengen.

Weenen, 35 mei. De Russische gezant alhier, de graaf *Medem*, zal eerst na de terugkomst van den minister-president naar Warschau vertrekken. Heden liep hier het gerucht, dat de Keizer van Rusland dinsdag te Weenen verwacht werd.

— Men verzekert, dat uit de staatsbeambten bij de telegrafien een afzonderlijk telegrafisten-korps zal gevormd worden, zoo als zulks in Zweden het geval is.

— Aan boord der groote Oostenrijksche oorlogschepen worden proeven genomen met electrische telegrafien, ter vervanging van het mondeling uitdeelen der bevelen. De toestel tot dit einde, moet zeer eenvoudig en goedkoop zijn. Het groote voordeel is, dat de bevelen met alle weder en bij den hevigsten storm kunnen vernomen worden.

Hamburg, 30 mei. Het meergemelde Deensche oorlogschip ligt nog in de haven bij Bokholm en schijnt daar te zullen blijven. Gezagvoerders van schepen, die van Kopenhagen komen, bevestigen hetgeen door de dagbladen in den laatsten tijd betreffende de krijgstoerusting der Deenen, zowel te land als ter zee, gezegd is. Onderscheidene Deensche oorlogschepen kruisen tot zelfs in de nabijheid der Pommersche kust, terwijl een aantal gewapende kanonneerbooten, door Deensche stoombooten geboegscoerd, gezien zijn, naar het noorden, koers zettende naar de Holsteinsche kusten. Van de Jutische grenzen berigt men, dat daar eene belangrijke concentrering van Deensche troepen plaats heeft. Ook is in den laatsten tijd meer krijgsvolk naar Alsen getrokken.

Bijzondere berigten uit Kopenhagen melden, dat binnen weinige dagen alles zal gereed zijn, om in Sleeswijk binnen te rukken. Men voegt er bij, dat de Koning-Hertog vooraf eene proclamatie aan zijne onderdanen in Sleeswijk en Holstein, als zijn laatste woord, zal uitvaardigen.

Volgens de Deensche dagbladen is generaal *Krogk*, die het opperbevel over de Deensche troepen bekomen heeft, naar het leger vertrokken. De aangekondigde interpellatie aan den minister van Oorlog over den staat der onderhandelingen met de Hertogdommen, is tot de volgende week uitgesteld.

FRANKRIJK.

(Langs buitengewoon weg.)

Parijs, 2 juni, des avonds te 3 ure. Ook heden wordt de wet op de hervorming van het kiesrecht, die eergisteren in de Wetgevende Vergadering is aangenomen, nog niet door den President der republiek in den *Moniteur* afgekondigd. Daar deze afkondiging bij wetten die urgent verklaard zijn, binnen drie dagen moet plaats hebben, tenzij de President der republiek, gebruik makende van zijn grondwettig recht, eene tweede beraadslaging mogt verlangen, zoo wacht men met groote spanning het eerstvolgend nummer van den *Moniteur*. Als de

wet daarin morgen niet wordt afgekondigd, dan kan men eene boodschap van den President der republiek aan de Wetgevende Vergadering te gemoet zien. Werkelijk beweert men hier en daar, dat de President der republiek geneigd is gehoor te geven aan den aandrang van onderscheidene zijner persoonlijke vrienden, die tegen de wet op de hervorming van het kiesregt zijn, onder anderen van den voormaligen pair *de la Moskowa* (die ook tegen het ontwerp gestemd heeft) en eene boodschap aan de Wetgevende Vergadering te zenden. Hoe onwaarschijnlijk dit gerucht ook is, zoo begint het toch eenige ongerustheid te baren aan de hoofden der meerderheid, die echter ongetwijfeld door den *Moniteur*, welke morgen verschijnt, zal weggenomen worden.

— Het gerucht der ophanden zijnde afreding van den minister van Oorlog, generaal *d'Hautpoul* en zijne vervanging door den generaal *de la Hitte*, in wiens plaats de heer *Drouin de Lhuys* de portefeuille van Buitenlandsche Zaken zoude aanvaarden, houdt stand. De Orleanisten zien niet ongaarne dat een der meest legitimistische elementen het ministerie verlaat.

— Het eerstvolgende wets-ontwerp waarmede de Wetgevende Vergadering zich in de eerste dagen van de aanstaande week zal bezig houden, is dat op de deportatie. De vereeniging van vertegenwoordigers der *Rue Richelieu* (Orleanisten en Bonapartisten) welke door de aanneming der wet op de hervorming van het kiesregt, een zedelijk overwigt verkregen heeft op die van de *Rue Rivoli* (legitimisten), is het daarover eens, de wet op de deportatie zoo spoedig doenlijk definitief aan te nemen, en zoo mogelijk het artikel, hetwelk de terugwerkende kracht der wet op de veroordeelden van Bourges en Versailles betreft, te doen uitvallen.

— Parijs is schijnbaar rustig. Het is echter niet te ontkennen, dat de geheime genootschappen in den laatsten tijd weder zeer werkzaam zijn. Op verschillende plaatsen heeft de politie voorraad van buskruit, kogels, gereed gemaakte patronen en zelfstandigheden tot buskruit-bereiding, ontdekt. De politie is onderrigt, dat sinds onderscheidene dagen personen, die, naar hunne kleeding te oordeelen, tot de arbeidende klasse behooren, bij de droogisten in de *wijk des Lombards*, aanzienlijke hoeveelheden zwavelzure potasch en salpeterzure potasch, alsmede suiker in poeder koopen, welke stoffen, zooals men weet, geschikt zijn ter bereiding van eene soort van kruid dat grooter uitzettings-vermogen bezit, dan het gewone buskruit. — Men zegt, dat de verkoop van zelfstandigheden die tot buskruit-bereiding bezigt kunnen worden, aan de zelfde formaliteiten zullen onderworpen worden als die van vergiften.

— De *Gazette des Tribunaux* vermeldt de bijzonderheden van een regtsgeeding, waarin twee neven van den President der Republiek voorkwamen. Een van hen, *Napoléon Bonaparte* (zoon van *Jérôme*) had een rijtuig besteld, waarvan hij den prijs (1500 francs) niet aanstonds konde betalen. Toen zijn schuldeischer dreigde met in-beslag-neming van zijn tractement als Volksvertegenwoordiger, bood zijn neef *Pierre* (zoon van *Lucien*) aan, 1000 francs op korting te voldoen. De schuldeischer nam dit echter niet aan en legde werkelijk beslag op het tractement van *Napoléon Bonaparte*. Op zijne aanvraag heeft de regtbank echter het beslag, uit aanmerking van het gedane aanbod van 1000 francs, opgeheven.

Binnenlandsche Berigten.

's *Gravenhage*, 3 juni. Bij Zijner Majesteits besluiten van den 1sten juni 1850, no. 44, 45 en 46, zijn benoemd:

tot substituut-officier bij de arrondissements-regtbank te Nijmegen, *mr. C. E. van Tricht*, thans plaatsvervanger in de arrondissements-regtbank te Arnhem.

tot kanton-regter te Zalt-Bommel, *mr. J. Mauritz Ganderheijden*, thans kantonregter te Sommelsdijk.

— Wij zijn gemagtigd het berigt tegen te spreken, hetwelk in verschillende dagbladen voorkomt, dat de baron *Louis van Heeckeren van Enghuizen* benoemd zoude zijn tot attaché bij het Nederlandsche gezantschap te Weenen. (Staats-Courant.)

Utrecht, 3 juni. Hier ter stede wordt het volgende adres aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, ter teekening aangeboden:

»Zal het regt van petitie niet een ijdele klank zijn, het behoort gebruikt te worden waar de duurste belangen op het spel staan. Van dit pligtbesef doordrongen, wenden de ondergeteekenden, inwoners der stad Utrecht, zich tot U, de vertegenwoordigers der natie, met het eerbiedig maar dringend verzoek, dat op de gewichtige bedenkingen, die zoowel in de Kamer als daar buiten, tegen het ontwerp van wet geregelede het kiesregt, in het midden zijn gebracht, en wel in 't bijzonder tegen den in 't algemeen te laag gestelden census en de vreemdklinkende indeeling der kiesdistricten; met den meesten ernst acht moge worden geslagen. — Zij meenen daarbij den wensch te moeten voegen, dat die indeeling, zonder onderscheid van hoofd- of onder-districten, even als in België, bij de wet worde bepaald, en dat, gelijk de zetels der regterlijke collegiën in de arrondissementen en kantons, bij de wet zijn vastgesteld, zoo ook de aanwijzing der plaats, waar de oefening van het meest uitnemend burgerschapsregt zal geschieden,

van de wet, niet van den veranderlijken wil van een, aan allerlei wisselvalligheid onderhevig ministerie afhankelijk zij.

»De ondergeteekenden verklaren zoo zeer als iemand te verlangen, dat de *status quo* met opzigt tot het kiesregt, zoo spoedig doenlijk ophoude. Zij zullen zich daarom wachten de begeerte nit te drukken, dat het ontwerp van wet worde verworpen; maar, afkeerig van eene noodlottige overhaasting, verwachten zij van de naauwgezetheid der Kamer eene grondige en volledige behandeling van eene zoo veelzijdige, als moeilijke zaak. Zij hopen, dat van het regt van amendement een weldadig en doeltreffend gebruik zal worden gemaakt, hetwelk aan de nit verschillende oorden des rijks en langs onderscheidene wegen kenbaar geworden bezwaren in tijds te gemoet kome. Overtuigd, dat op den staatsburger zoowel als op den volksvertegenwoordiger, bij de overweging van voordragten van wet, aan welke de toekomstige welvaart of het verderf van Nederland verbonden is, eene zware zedelijke verantwoordelijkheid drukt, hebben zij geoordeeld, U hunne vrees niet te mogen verbergen, dat de *trapswijze ondermijning* der door de grondwet erkende provinciale indeeling des Rijks en de toelating tot het staatsburgerregt van een overgroot aantal dusverre onbevoegden, noch met de *gehechtheid* der natie aan *herinneringen, die niet kunnen worden uitgedelgd*, noch met de duurzaamheid van onze tegenwoordige instellingen, noch vooral met de juiste waardering en bevordering van de stoffelijke en wetenschappelijke belangen der maatschappij kunnen worden overgebracht.» (Ned.)

(Wij vestigen de aandacht van alle constitutionelen op deze petitie, als eene nieuwe bijdrage tot hetgeen zekere bladen, zekere personen en zekere partij onder »ruime ontwikkeling van de milde beginselen der grondwet», verstaan.)

ARHEEM, 4 juni.

Uit de Memorie van Beantwoording, op het verslag der Tweede Kamer over de regeling van het kiesregt enz. teekenen wij het volgende op:

§ 1. Enkele leden stellen tegen het voordeel, verbonden aan de regeling van het kiesregt in zijn ganschen omvang bij ééne wet, het daardoor te veroorzaken ongerief over, dat personen, met den zamenhang der wetgeving niet gemeenzaam, in de provinciale en in de gemeente-wet vruchteloos bepalingen zullen zoeken, betreffende het kiezen der leden van de Provinciale Staten en van den gemeenteraad. Deze bedenking zal wellicht van minder gewigt schijnen, wanneer men overweegt, dat, na de invoering der genoemde wetten, de kieswet aan niemand onbekend kan blijven. Eik zal dan weten, dat alles, wat de vereischten voor het kiezerschap, het opmaken der kiezerslijsten, het inleveren en openen der stembriefjes, zij het ten behoeve der keuze van de leden der Tweede Kamer, der Provinciale Staten, of van den gemeenteraad, aangaat, bij ééne enkele wet is geregeld; dat dus die wet is te raadplegen door wie verlangt te weten, wat omtrent de bedoelde punten geldt.

Het andere, door enkele leden tegen de algemeene of eenparige regeling van het kiesregt ingebrachte bezwaar, dat zij het hooren der Provinciale Staten over den plaatselijken census zal beletten, is niet te ontkennen. Maar bij het vaststellen van dien census, komt het in de eerste plaats aan op de toepassing van het ten slotte van art. 139 der Grondwet beschreven gebod: »de belastingsom, daar bepaald, wordt echter op de helft gebracht.» Zoo ten aanzien van het stelsel, waarin de uitvoering van dit gebod volgens de Grondwet behoort te worden geregeld, verschil bestaat, de meening kan niet zijn, over dit verschil de Provinciale Staten te hooren. En wordt het stelsel aangenomen, hetwelk aan het Gouvernement toeschijnt door de Grondwet te worden gevorderd, dan komt een advies der Provinciale Staten over den census evenmin te pas. Want in dit geval is de gemeente-census van de belastingsom, geëischt bij kiezers van leden der Tweede Kamer, ten eenen male afhankelijk. Ook vordert art. 138 der Grondwet het hooren der Provinciale Staten over den plaatselijken census niet stellig. Het wil hun gevoelen gevraagd hebben alleen over de *zamenstelling, inrigting en bevoegdheid* der gemeente-besturen.

§ 3. Tegen het instellen van grootere kiesdistricten, dan van 45,000 zielen, wordt door sommige leden ingebracht, dat daaruit vermindering der deelneming aan het verkiezen der leden van de Tweede Kamer is te vreezen. De kiezers, om bij het openen der stembriefjes tegenwoordig te zijn, zouden zich te ver moeten verplaatsen; zij zouden dikwijls den candidaat, die kans had de meeste stemmen te verkrijgen, niet kennen; het deelnemen aan de verkiezing zou hun daarom onverschillig zijn.

Moeijelijkheid, om bij het openen der briefjes tegenwoordig te zijn, schijnt geene aanleiding te kunnen wezen om zich van deelneming aan de keuze te onthouden. Wanneer toch de opening plaats vindt, is de keuze reeds volbragt, is hieraan niet meer toenoch af te doen. Voor den kiezer komt het op de inlevering, niet op de opening aan. De eerste zal hem, ook bij het instellen van grootere kiesdistricten, door het aanwijzen van vele onder-districten, gemakkelijk te maken zijn. Van den uitslag der laatste zal hij spoedig genoeg kennis verkrijgen. Dat de candidaat, die de meeste kans had, in een groot district niet bekend zou kunnen worden, is bezwaarlijk aan te nemen. In den tegenwoordigen tijd, in-

zonderheid in Nederland, bestaat voldoende gelegenheid, om zich omtrent de personen, die bij de verkiezing in aanmerking komen, te onderrigten.

Als een tweede bezwaar tegen grootere districten, wordt aangevoerd, dat daarvan het toelaten der benoeming van afgevaardigden bij betrekkelijke meerderheid het gevolg moet wezen.

Volgens de artikelen 104 en 105 van dit wets-ontwerp, zal bij het verkiezen der leden van de Tweede Kamer alleen dan betrekkelijke meerderheid van stemmen gelden, wanneer bij eene eerste stemming geene volstreckte meerderheid is verkregen, en, naar aanleiding der 3de zinsnede van artikel 105, bij de tweede stemming over meer dan twee personen moet worden herstemd. In alle andere gevallen zal, buiten het geval van staken van stemmen, de volstreckte meerderheid alleen beslissen. Het gouvernement ziet niet in, hoe het scheppen van districten, niet meer bevattende dan 45,000 zielen, hierin verandering zou kunnen brengen. Ook in zulke districten ware het toch van even groot belang, de kiezers niet door te dikwerf herhaalde oproeping, van de deelneming aan de keuze af te schrikken.

Men vrees eindelijk van grootere kiesdistricten, en dit acht men het grootste bezwaar, dat zij zeer vreemdsoortige bestanddeelen der bevolking zullen zamenvoegen, waaronder minderheden zullen zijn, die er prijs op stellen hare meer bijzondere belangen behoorlijk vertegenwoordigd te zien.

De Regering moet hierop antwoorden, dat, waar de Vertegenwoordigers des Rijks te kiezen zijn, alle gedachte aan vertegenwoordiging van bijzondere belangen op zijde gezet, en louter op het welzijn van het geheele Nederlandsche Volk gelet behoort te worden; dat voorts eene bepaling welkom moet zijn, die de vreemdsoortige bestanddeelen onzer bevolking, zoo zij bestaan, in onderlingo aanraking brengen en er toe leiden zal, dat zij zich beschouwen als ingezetenen en leden van één Staat, als loten van éénen stam.

Overigens verwijst men, ook voor het aannemen van zooveel mogelijk groote kiesdistricten, naar het gezegde in de bovengenoemde Nota van Toelichting, en naar de redenen, die de meerderheid der leden voor haar aankleven aan dat beginsel, in het Verslag heeft opgegeven. Dat de Grondwet hier althans, gelijk andere leden van oordeel waren, volkomen vrijheid liet, kan de regering slechts in zooverre toegeven, als hare letter hieromtrent niets gebiedt. Maar haar geest kan geen andere zijn, dan nationale kiezers zooveel mogelijk, te verkrijgen. Dat daarvan te meer wordt afgeweken, hoe grooter het aantal districten, en dus hoe kleiner het aantal dergenen is, die een volksvertegenwoordiger kunnen benoemen, zal wel niet worden betwijfeld. En dan is het zeker, dat eene indeeling in districten, kleiner dan voor de uitvoering en geregelde gang van het verkiezingswerk gevorderd is, niet overeen zou stemmen met onze constitutionele beginselen. Waar de regering nog districten van omstreeks 45,000 zielen heeft voorgedragen, is zij daartoe slechts door redenen van noodzakelijkheid gebragt, redenen die meestal niet zoo zeer door daar ter plaatse bestaande locale omstandigheden werden te weeg gebragt, maar die de algeheele indeeling van het rijk als van zelf medebragt.

§ 4. Ten aanzien van het algemeene denkbeeld waarvan de regering bij het vaststellen van den census is uitgegaan, was het haar aangenaam te zien, dat de meerderheid der leden in hare gronden deelde. Zij behoeft daar niet meer bij te voegen, maar zou alleen de vraag willen doen of er een redelijke grond zou kunnen zijn om aan te nemen, dat de grondwet iemand van het regt van kiezer had willen uitsluiten, die daarvoor geschikt was te achten? en dus, dat zij ook daár niet tot het minimum zou hebben willen zien af dalen, waar bij dat minimum slechts geschikte kiezers zouden optreden? De regering weet geen enkelen grond voor de toestemmende beantwoording dier vraag te vinden, en toch zou alieen zoodanige beantwoording haar stelsel kunnen wraken. Zij heeft niet a priori aangenomen dat in zekere districten of gemeenten de census het minimum zou moeten bereiken, maar zij heeft aan hen, die met de plaatselijke gesteldheid geacht moesten worden bekend te zijn, het onderzoek opgedragen naar den laagsten census, waarbij de kiezers nog moesten geacht worden de noodige geschiktheid te bezitten. Uit dat onderzoek is gevolgd dat onderscheidene provinciën, met uitzondering slechts van enkele grootere gemeenten, den laagsten census dien de grondwet toelaat, gevoelig kunnen verdragen, en bij die uitkomsten, zou de regering zich niet verantwoord hebben gerekend wanneer zij den census hooger had voorgesteld. Immers iedere andere bepaling zou dan louter willekeurig zijn geweest, en het beginsel om zich op de plaatselijke gesteldheid te gronden, zou niet der daad zijn ter zijde gesteld.

Het door eenige leden voorgestaan gevoelen, dat men het middencijfer tusschen *f* 160 en *f* 20 als punt van uitgang had moeten kiezen, schijnt dan ook niet wel overeen te brengen met de grondwettige bepaling, die slechts twee getallen, een maximum en een minimum, noemt.

Dat de voorgestelde cijfers niet, gelijk het in 1849 voorgedragen ontwerp deed, de gelegenheid openlatten om in onderscheidene gemeenten, zonder herziening der grondwet, den census te verlagen, komt der regering voor, geen bezwaar naar eene ambtelijke

te zijn. Het is geraden, de zucht tot verlagings van den census te voorkomen, niet op te wekken.

Of door den voorgedragen census het kiesrecht zal worden toegekend aan ingezetenen, die de, ter uitoefening daarvan noodige zelfstandigheid en politieke ontwikkeling missen, zou slechts bij de toepassing der cijfers op elke gemeente kunnen blijken. Bij het vaststellen van den census, is telkens en voor elke streek of plaats onderzocht, met de betaling van welke som geschiktheid om te kiezen, in den regel, geacht kon worden gepaard te gaan.

§ 6. Men hoopt dat de gegeven mededeelingen, bij de vorige paragraaf verlangd, de bedenkingen tegen de indeeling gerezen, mogen doen vervallen. De aard dier bedenkingen is van te algemeenen aard om daarop bepaalde ophelderingen te geven, dat de wijze van indeeling het meestal niterst moeilijk voor de kiezers zou maken, zich met de hoofdplaats van het district in verband te stellen, kan de regering niet toegewezen, en zij zou veeleer van meening zijn, dat dit bezwaar zich slechts zeer exceptionneel, in enkele districten en nog maar voor eenige weinige daarin liggende gemeenten, vertoonde. Dat voor sommige kiezers de weg naar de hoofdplaats door andere districten leidt, is toch inderdaad niet iets, 't welk eenige de minste moeilijkheid oplevert. De gemakkelijke communicatie kan door rivieren en wateren of slechte wegen, maar niet door de immateriele grenzen der districten, worden belemmerd.

Ten opzichte van hetzelfde cijfer van den census, voor het platteland van geheele provinciën aangenomen, niettegenstaande daar dikwijls een overgroot verschil in plaatselijke gesteldheid tusschen de kleinen zandstreken zou bestaan, merkt de regering vooreerst op, dat het, haars inziens, eene onjuiste opvatting der grondwet is, wanneer men oordeelt, dat plaatselijke gesteldheid moet worden verstaan ten aanzien van elke gemeente afzonderlijk. Plaatselijke gesteldheid is in de eerste plaats die van de geheele streek, welke tot een kiesdistrict wordt gemaakt. Ten andere houdt men in het oog, dat het niet mogelijk is een gelijken census slechts bij volkomen gelijkheid van plaatselijke gesteldheid aan te nemen. Zoodanige gelijkheid bestaat wellicht bij geene twee gemeenten in het rijk, en het zou tot de grootste ongerieven leiden, en zelfs volstrekt ondoenlijk zijn, het cijfer van den census bijna voor elke gemeente te doen verschillen. Klei- en zandstreken wisselen in hetzelfde district meermalen af, en niet altijd kunnen de eerste gezegd worden zoover boven de laatste uit te munten. Waar dit echter, gelijk zeker meerendeels, het geval is, gaat in den regel met de grootere welvaart ook eene meerdere geschiktheid tot het uitoefenen van burgerschapsrechten gepaard, en geeft alzoo de plaatselijke gesteldheid daarom nog geene aanleiding tot verhooging van het cijfer van den census. Ook mag niet uit het oog worden verloren, dat in de meest dorre en schrale streken, b. v. in de Hooge Veluwe, in het graafschap Zutphen te vinden, slechts zeer weinige personen die eene belasting van f20 betalen, worden aangetroffen. Kwam het er dus op aan, om overal een aan de bevolking evenredig aantal kiezers te vinden, dan zou zeker dit gelijke cijfer zeer verre van het doel kunnen afbrengen, maar zoodanig beginsel heeft de regering niet voor oogen gehad. De grondwet vordert het niet, en, bij het in acht nemen van hetgeen de grondwet eischt, is het in acht nemen van zoodanige evenredigheid volstrekt onbereikbaar.

§ 7. De regering is van oordeel, dat de bepaling in art. 139 der grondwet ten aanzien van de belastingen voor het kiezerschap der leden van de gemeenteraden vereischt, niet twijfelachtig kan zijn. Mogelijk heeft de uitdrukking, op pag. 2 der Memorie van Toelichting gebezigd, haar eene opvatting kunnen doen toeschrijven, die stellig niet de hare is, maar de bedoeling is zeker niet geweest, het denkbeeld te ondersteunen, dat de belastingen voor het kiezerschap der plaatselijke, onafhankelijk zou zijn van die voor het kiezerschap der algemeene vertegenwoordiging. Art. 139 noemt de belastingen, daar, d. i. in art. 76 bepaald, en dat art. 76 bepaalt de belastingen niet anders dan door verwijzing naar de kieswet. Wel geeft het een voorschrift, dat weder den wetgever bij het bepalen der belastingen beperkt, maar het artikel zelf stelt niet eene belastingen vast. Art. 139 kan dus geen anderen zin hebben, dan de verwijzing, door middel van art. 76, naar de kieswet. Bij deze duidelijke bepaling der grondwet kan de regering de ongerieven, waartoe zij mag leiden, slizwijgend voorbijgaan.

Het aannemen van dit beginsel maakt, buiten twijfel, het regelen van den plaatselijken census naar de bijzondere gesteldheid van elke gemeente onmogelijk. Maar de grondwet verlangt dit niet. Zij eischt het in art. 76, alleen voor zooveel de kiezers van leden der Tweede Kamer betreft.

De opmerking is gemaakt, dat de uitzonderingen van den algemeenen census, voor eenig district aangenomen, in den regel verhoogingen, slechts zeldzaam verlagingen zijn. Wanneer men acht slaat op het beginsel, door de regering bij het bepalen van den census gevolgd en in de Nota van Toelichting en in de beantwoording van § 4 van dit Verslag aangevoeren, dan zal men gereedelijk moeten erkennen, dat daarvan het opgemerkte een natuurlijk gevolg is. Men heeft voor het district in het algemeen den laagst mogelijken census gekozen, en waren er gemeenten, die dien census niet schenen te kunnen verdragen,

heeft men daarom den algemeenen census niet verhoogd, maar, met behoud daarvan, die gemeenten onder de uitzondering gebracht. De gevallen van verlaging van den census konden dus niet anders dan hoogst exceptionneel zijn. Dat het aantal kiezers voor de gemeenteraden op enkele plaatsen kleiner, dan op zich zelf wenschelijk is, zijn zal, ontken men niet; maar na het door de regering ingesteld onderzoek naar den laagsten census voor de algemeene verkiezingen, die de plaatselijke gesteldheid duldt, de eenige toetssteen dien de grondwet kent, meent zij in dat gering aantal kiezers geen grond te kunnen vinden tot eene verdere daling van het cijfer. Op de eilanden Ameland en Schiermonnikoog kan de census echter wel op het minimum worden gebracht, zoo als dit thans door de regering wordt voorgesteld.

Veel minder nog zou de regering het hulpmiddel van art. 9 der Belgische gemeente-wet durven te baat nemen, hetgeen, haars inziens, eene dadelijke en lijnrechte overtreding van art. 139 der grondwet zoude zijn.

Art. 1. De vragen, bij dit artikel naar de redenen voor ieder bijzonder cijfer van den census gedaan, zijn op zich zelve voor geene bepaalde beantwoording vatbaar. Het is onmogelijk van eenig cijfer, voor eene gemeente aangenomen, eene zoodanig bepaalde reden op te geven, die het bewijs levert, dat het aangenomen cijfer niet anders dan geschikte kiezers toelaat, dat door iedere verlaging ongeschikte kiezers zouden optreden, en door iedere verhooging geschikte kiezers zouden worden geweerd. Geldelijk vermogen en politieke geschiktheid gaan niet zoodanig hand aan hand, en het eerste blijft altijd een onzekere, slechts op waarschijnlijkheid berustende, maatstaf van de laatste. De regering heeft daarom begrepen, dat zij zich ten deze moest doen voorlichten door hen, die van wege hunnen werkring de meeste bekendheid bezaten met de verschillende locale gesteldheid, en dat zij zich in dat opzigt op hunne opzichten moest verlaten, wanneer zij, uitgaande van het beginsel, dat de regering verklaard had te willen aannemen, en na onderling overleg, ten einde dat beginsel zooveel mogelijk over het geheele rijk gelijklijk te doen werken, die opgaven deden. Dit is geschied, en de voordrachten aan de Kamer zijn aldus en onveranderd tot stand gebracht. Het voordeel hiervan is, dat de regering geene enkele bepaling willekeurig heeft aangenomen, maar daaruit volgt tevens, dat zij schroomvallig moet wezen om daarin eenige verandering te brengen. Zij heeft de leden der commissie, na het ontvangen van het verslag, nader geraadpleegd, doch deze hebben, op grond van hun vroeger nauwkeurig ingesteld onderzoek, aan het voorgedragene meestal de voorkeur blijven schenken. Door nu hier en daar het cijfer eenige verhooging of verlaging te doen ondergaan, zou de regering zich op een terrein van eigendunkelijke bepalingen begeven, en meer dan waarschijnlijk het onderling verband verloren doen gaan. (Vervolg hierna.)

STATEN-GENERAAL.

TWEDE KAMER.

Zitting van maandag, 3 juni.

In deze zitting zijn de beraadslagingen voortgezet over het voorstel van de commissie tot de verzoekschriften, om het adres van H. van Vuuren c. s., te Haften (strekking tot inroeping van de tusschenkomst der Kamer, tot herstelling van hun recht en handhaving van het recht der Kamer) neder te leggen ter griffie en een afschrift daarvan te verzenden aan het gouvernement, tot het bekomen van ophelderingen. — Onderscheidene sprekers hebben het woord gevoerd.

Ten slotte is het voorstel der commissie in omvraag gebracht en aangenomen met 25 tegen 18 stemmen. (De minderheid verlangde, dat er omtrent dit adres zou worden overgegaan tot de orde van den dag.)

Voor hebben gestemd, de heeren: Backer, Sloet tot Oldhuis, Dulbert, van Eck, Winterbergh, de Fremery, de Man, van Zuylen van Nyevelt, van Voorst, Zijlker, Hugenholtz, Poortman, Dommer van Poldersveldt, van der Heijden, Hengst, Jesspers, Weijnaendts, Anemaet, van der Linden, Wichers, Leclercq, Meussen, van Heiden Reinestein, van Hoëvell en Westerhof.

Tegen hebben gestemd, de heeren: Smits, Dirks, van Dam van Isselt, van Randwijck, Wintgens, Donker Curtius, Storm van 's Gravesande, Slicher, van Hall, Kokker, Filers de Pité, van Doorn, Schooneveld, Boreel, Borret, van Heemstra, Luyben en de Voorzitter (van Goltstein).

Dienvolgens zal het adres nedergelegd worden ter griffie en zal een afschrift daarvan worden gezonden aan den minister, tot het bekomen van ophelderingen.

De heer van Eck heeft daarna verslag gedaan op zestien adressen, houdende bedenkingen tegen het wetsontwerp, strekkende tot regeling van het kiesrecht en de benoeming van afgevaardigden ter Eerste en Tweede Kamer en tegen het wetsontwerp betreffende de regeling van de samenstelling en de magt van de Provinciale Staten. Al deze verzoekschriften zullen worden nedergelegd ter griffie.

Daarna is de vergadering tot morgen gescheiden. (In de zitting van zaterdag jl. is door den heer van Voorst nog verslag gedaan op het adres van G. Key c. s., landeigenaren in de vijf Noord-

hoggen, houdende verzoek tot spoedige aafstelling van eene wet op de waterschappen. — Nederlegging ter griffie.)

Mengelwerk.

Varia.

's Gravenhage, 3 mei.

Begrijpbaar genoeg is de afleiding welke onderscheidene Fransche staatsmannen zoeken in het geschil met Engeland; doch de geslepenste theorie van Frankrijk's binnenlandsche woelingen, waarvoor men in dat geschil eene afleiding zoekt, is niet veel meer gevorderd dan de minst wetenschappelijke theorie der stormen. Wij vermeten ons niet te verklaren door welke noodlottigheid eene natie, zoo beroemd in de geschiedenis, en zoo rijk begaafd, blootgesteld werd aan zulk eenen samenloop van heillooze verwickelingen, doch schier al hare leidende staatsmannen zijn gedemoraliseerd en gediscredeerd geworden; het bewind, zonder regelmaat, voorzichtigheid, of blijkbare waardering der omstandigheden gevoerd, kan veeleer gezegd worden eenen opstand te larten dan te bezweren. De President, ofschoon onberispelijk uit het oogpunt van eerlijkheid en moed, heeft slizwijgend de teugels laten varen, welke hij in november 11, zoo vol vertrouwen had gegrepen. De eene helft van de bevolking der hoofdstad staat aan den rand van rebellie; en de andere helft sart haar door alle soort van beleedigende uitarting. De nationale garde wordt mistrouwd. Het leger heeft eenen tint van socialismus gekregen; en deszelfs bereidwilligheid om tegen medeburgers te handelen, hangt grootendeels af van den overwegenden invloed van éenen man — CHASCARNIER. Welk eene bittere en leerrijke satyre op de politieke maatschappij, op de beschaving, op het menschedom: eene natie, die zich beroemt de voorhoede der verlichting te zijn, jaarlijks ongeduldiger te zien worden van redelijke vrijheid? Lord JOHN RUSSELL merkte eens, in zijnen droogen stijl aan, dat Engeland geen jaar lang een revolutie zou kunnen verduren. Talrijke klassen van Franschen schijnen te hebben besloten, dat Frankrijk er alle zes maanden een zal ondergaan, het moge ze kunnen verduren of niet. Zij beminnen kracht, magt, energie en wil, en bijaldien Koningen gelijk LODERWIK XIV, of Keizers gelijk NAPOLEON, slechts konden weerhouden worden van het kwellen hunner naburen, zoo zouden zij juist het soort monarchen wezen, welke men onophoudelijk voor de Franschen afbidden moest. Het getij der volksmeening kon morgen weder veranderen; doch gedurende de laatste maand liep de stroom sterk ten gunste der legitimiteit. Evenwel stemt men vrij algemeen toe dat de restauratie zou moeten worden voorafgegaan door eenen nieuwen binnenlandschen kamp; en met het oogmerk om den gang der gebeurtenissen te bespoedigen, vereenigden zich de legitimisten herhaaldelijk met de uiterste linkzijde, als zij eene goede kans zagen om de weinige ware vrienden van orde te belemmeren en om hunne pogingen ten behoeve van de vrede te neutraliseren. Wel mag de *Assemblée Nationale* uitroepen: »Is het niet droevig dit schoone land te zien waggelen als een dapper krijgsman aan het hard gewond? Is het niet droevig het naar iedere telegraphische dépêche te zien turen, om te weten of het te leven dan wel te sterven heeft? Het is een schoon land; de vergejking met den dapperen krijgsman is juist; en dit zijn zeker droevige beschouwingen; maar weinig minder gepaard met neerslagtige denkbeelden en verwachtingen, is het schouwspel van wat men »de meerdigheid'' noemt, hare tegenstanders tot het uiterste drijvende, veeleer dan beredigende, terwijl die tegenstanders zoo wei opzigtens het ontwerp van kieshervorming als ten aanzien de jongste aanvallen op de vrijheid van drukpers, althans voor een groot gedeelte de overtuiging bezitten, dat letter en geest der bestaande constitutie op hunne hand zijn. Wij begrijpen zeer wel, dat vele staatsmannen, na het verslag van den heer LEON PATCHER te hebben gelezen, oordeelen dat het steunrecht moet worden beperkt, en dat het voorgestelde kies-lichaam beter geschikt zou wezen dan het tegenwoordige, ter benoeming eener goede Wetgevende Vergadering. De republiek moge eene begoocheling en het algemeen steunrecht een misgreep zijn; doch beide worden plegtig door de natie aangenomen als »grootte feiten'', zoo al niet als groote waarheden, twee jaren eerst geleden; en het mag wel worden betwijfeld of de wending van gevoelen reeds volledig genoeg is, om een ommekeer van gang yostig te doen zijn. De Wetgevende Vergadering, bij algemeen steunrecht op de ruimste schaal gekozen, is essentieel behoudend. Het gevaar bestaat in het aantal personen die bereid zijn om, op een gegeven teken, de wapens op te vallen, niet in de benoeming zelve van leden' als zuchte ste tot hunne vertegenwoordigers in de Vergadering. Dit is de plaats waar een socialistisch hoofd het minste schade doet kan. Daar een paar gelijksoortige gevallen aan Engeland's parlementaire geschiedenis te ontleenen. — HET EN ONNEDER waren veel gevaarlijker buiten 's deurs, dan op de banken der oppositie; en niets droeg zoo zeer bij tot de neutralisering van FRANCES O'CONNORS invloed op de Chartisten als het gebruik van energie en geestvermogens, 't welk hij bij het voorstaan hunner zaak in het huis der Gemeenten niet verborgen kon. Een

eens heeft de heer DE FLOTTE, bij eene eerste optreding als redenaar, zijne gevaarlijkheid verloren. »Nooit zal hij LEDRU ROLLIN vervangen,» was de ontmoedigde conclusie zijner vrienden, toen hij den 21sten dezer van de tribune steeg. De boduidendste bestrijders van den maatregel waren de generaal CAVAIGNAC en de heer VICTOR HUGO. De generaal beweerde, dat de constitutie het stemregt gaf aan alle burgers, die den ouderdom van een- en twintig jaren hadden bereikt; dat de Vergadering, door dit regt te beperken, hare bevoegdheid zou te buiten gaan; en dat het onregtvaardig was gansche klassen van de verkiezingen uit te sluiten; omdat hare levenswijze en woonplaats wisselend was. De heer VICTOR HUGO verhef zich hooger, en half begraven in zijne klaterende declamatiën, zijn er nuttige waarschuwingen en belangrijke waarheden te vinden. De roeping van het algemeen stemregt, zeide hij, was, in de diepste hoeken der ellende, het vertrapte en lijdende schepsel, 't welk geene andere hoop dan in opstand heeft, te zoeken; hem hoop te brengen in eenen anderen vorm, en hem te zeggen: *Vecht niet, maar stem.* — »Tot hen die naderhand mogten willen losbreken, zegt het, inderdaad: Hebt gij gestemd? — Ja. — Dan is uw regt uitgeput: alles is gedaan. Als het stemregt gesproken heeft, heeft de souvereiniteit uitspraak gedaan. Het collectieve werk kan niet en mag niet onafgedaan of herdaan worden door de minderheid.» De twee helden van het debat, zoo wel als de twee voornaamste verdedigers van het ontwerp, waren de heer DE MOSTALEMBERT en de heer THIERS. Wat den eerste betreft, — de constitutie moge zijne sarcasmen verdienen, doch sommige derzelve konden worden bespaard zoo lang zij de constitutie is: en een behouder, die wensch mogt het grootste getal van onpartijdige beoordeelaars op zijne zijde te hebben, zou bezwaarlijk de Fransche expeditie naar Rome als een antecedent aanvoeren om eenen binnenlandschen kruistogt tegen het socialisme te regtvaardigen. De heer de MOSTALEMBERT was buiten zijn weten, door zijne eigene godsdienstige gevoelens weggesleept, toen hij eenen krijg, die ten doel had het pauselijk gezag in Italië te handhaven, op ééne lijn stelde met eenen oorlog ter behoeding der hoofdbeginselen van burgermaatschappij; hoe minder er buitendien (zelfs overdrachtig) van oorlog en worsteling gesproken wordt, des te beter in den tegenwoordigen toestand der politieke atmosfeer. *Tuque prior, tu parcer.* Maar hij versmaadt alle gedachte van voorzigtigheid of lijdzaamheid als een teeken van kleinmoedigheid. De heer THIERS nam een omvattend overzicht van den maatregel in zijne gansche beduidenis, en hij slaagde uitnemend in het ten toon stellen der dwaasheid en slechtheid der roode republiken. Maar hij schoot te kort in het bewijs, dat hunne oogmerken zullen verijdeld of tegengewerkt worden, door een aanzienlijk gedeelte hunner het stemregt te benemen. Men moet niet vergeten dat de ontworpen wet een argument van groot gewigt, in den mond der socialistische hoofden zal leggen, en wij voelen ons schier genegen om de schoone taal van BUNKE te herinneren: »Gij verdelgt het lichaam, doch de geest verhuist — hij verbreidt zich en zijne verwoestingen voort, terwijl gij het geraamte aan de galg hangt of het graf omwerpt.»

Het werk des oproers gaat zijnen gang, al ontnemt men het deszelfs organen; het verschil is slechts dat er dan in het geheim gewerkt wordt, en het gevaar van uitbarsting is onberekenbaar vermeerderd door de veiligheids-klep te sluiten.

Ingezonden Stukken.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal!

Het ontwerp van wet, regelende het kiesregt en de benoeming van afgevaardigden ter Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal, mitgaders den rooster hunner afreding, ingekomen in de zitting van den 3den mei 1850, heeft, beschouwd in verband met de grondwet en in verband met het doel en de beginselen in hetzelfde voorgesteld en in werking gebragt, mij aanleiding gegeven tot opmerkingen, welke, voor zoo verre ze geene herhaling zijn van de, bij het behandelen van dit ontwerp, openbaar gemaakte, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ter overweging worden meegedeeld.

Vooreerst: in verband met de Grondwet.

Het ontwerp tevens regelende het kiesregt voor de leden van den gemeenteraad, raakt de samenstelling der gemeentebesturen en eischt dus het opvolgen van artikel 138 der grondwet, luidende: »De samenstelling, inrigting en bevoegdheid der gemeentebesturen, nadat de Provinciale Staten zijn geformeerd, wordt door de wet geregeld», enz., zoodat in den overweging van het wets-ontwerp de verklaring opgenomen moet worden: »de Provinciale Staten geformeerd.»

De woorden in art. 7, »onder bijstand der met de dagelyksche leiding van zaken belaste leden van den gemeenteraad» enz., schijnen een collegie uit den gemeenteraad aan te duiden, dat noch door de grondwet is ingesteld, noch door de wet — door den raad alleen — kan ingesteld worden en

maken dus inbreuk op de grondwettige bevoegdheid van den raad, gewaarborgd door art. 139 der grondwet luidende: »Aan het hoofd der gemeente staat een raad,» enz.

Op welken grond, in verband met de artikelen 15 en 38 van het ontwerp, voorgesteld wordt art. 7 te wijzigen als volgt:

»Art. 7. In elke gemeente worden door het gemeentebestuur, drie lijsten opgemaakt», enz.

Het artikel der grondwet 139, alinea 2 luidt: »De voorzitter wordt door den koning ook buiten de leden van den raad benoemd, en ook door hem ontslagen.»

Overeenkomstig dit art. wordt voorgesteld de uitdrukking: »hoofd van het gemeentebestuur» in het ontwerp voorkomende, te vervangen door: »voorzitter van het gemeentebestuur.»

Volgens de nota van toelichting, behorende bij de tabellen, houdende indeeling van het rijk in kiesdistricten en de bepaling van den census, bodraagt de geheele bevolking van het rijk volgens de laatste telling ongeveer 3,055,000 zielen, hetgeen gedeeld door 45000, voor welk getal een lid bepaald is, 67 leden voor de Tweede Kamer geeft. Zoolang niet blijkt uit de sedert die volkstelling ingevoerde registers, of op eenige andere officieële wijze, dat de bevolking tot 3,060,000 zielen is aangegroeid, blijft het getal van 67 leden voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal grondwettig.

Ten anderen: in verband met het doel en de beginselen in het ontwerp voorgesteld en in werking gebragt.

Op artikel 3 wordt voorgesteld, in overeenstemming met het doel waardoor hetzelfde ontstaan is, in de memorie van toelichting ontvouwd, de volgende wijziging:

»Art. 3. De man wordt geacht te betalen den aanslag zijner vrouw in de directe belastingen, behalve wanneer zij het vrije genot der inkomsten harer goederen bedongen heeft» enz.

Uitgaande van het denkbeeld: vrijheid van kiezen vordert eerbiediging van keus — leiden de artikelen 104 en 105 tot de volgende opmerking:

Art. 104 staat de vrijheid van kiezen toe, maar eerbiedigt de keus niet — het vordert volstrekte meerderheid van stemmen.

Art. 105 ontnemt de vrijheid van kiezen, door beperking van het getal waaruit gekozen kan worden, maar eerbiedigt de keus — eischt slechts de meeste stemmen, volgens art. 104 alinea 2.

Ten einde toe te staan en: vrijheid van kiezen en te eerbiedigen: de uitgebragte keus, wordt voorgesteld de artikelen 104 en 105 te doen vervangen door:

Art. 104. Gekozenen zijn die door het grootste aantal ki zers gekozen, of, bij gelijk aantal, door het lot aangewezen zijn.

Utrecht, 2 juni 1850.

Mr. A. J. NIEUWENHUIS.

Advertentiën.

† † † BURGEMEESTER EN WETHOUDEREN
† † DER STAD ARNHEM, zijn voornemens
† op Woensdag den 12den Junij 1850, 's middags 12 ure, ten Raadhuse in het openbaar aan te besteden en te verkoopen:

Het VERBOUWEN van den BINNEN-MOLEN tot SCHOOLGEBOUW enz., het REINIGEN der STADS BEEK en het GRASGEWAS op Stads Wallen enz.

op bestek en voorwaarden, van af heden ter stedelijke Secretarie ter lezing liggende.

Mr. H. B. VAN DAALEN, Notaris te Wageningen, is voornemens namens zijnen principaal en op verleende regterlijke autorisatie, over te gaan tot de

* JOH. NOMAN EN ZOON, te Zalt-Bommel, hebben algemeen verzonden, een uitvoerig Prospectus van eene tegen Primo Julij a. uit te geven Courant, getiteld:

DE INDIËR.

DAGBLAD GEWIJD AAN DE BELANGEN VAN NEDERLANDSCH INDIË.

In het formaat van de Nieuwe Rotterdammer. Naar dit uitvoerig Prospectus, hetwelk alom gratis verkrijgbaar is, wordt men verwezen, om over inhoud, doel en strekking van dit te verschijnen dagblad, eenigzins te kunnen oordeelen.

DR. W. R. VAN HOËVELL,

De beschuldiging en veroordeeling in Indië en de Regtvaardiging in Nederland,

Groot octavo . . . . . a f 1.00.

De prijs dezer courant is f 5 in de drie maanden. Afzonderlijke nummers 10 cents. Advertentiën van één tot vijf regels f 1.00 en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt voor elke plaatsing.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.

Openbare Verkoop bij inzet, hooving en toewijzing op Zaturdagen 35 en 29 Junij 1850, telkens des 's middags te 12 ure, in het Logement de Wille Poort te Oosterbeek, van:

No. 1. Het LANDGOED den PIETERSBERG gelegen onder Oosterbeek, aan eene berghelling, rijk in de schoonste vergezichten; bestaande in zeer soliede en welgebouwd HEERENHUIS en KOETS-HUIS; het Huis bevat eene ZAAI met SUITE ter wederzijde, benevens Elf KAMERS, KABINETJE, BADKAMER, DOMESTIEKEN KAMERS, ruime KEUKEN met REGEN- en WELWATERPOMP, twee verwulde KELDERS en ruimen ZOLDER; het Koetshuis heeft berging voor circa 8 RIJTUIGEN, Stalling voor 4 PAARDEN, KNECHTS, TUIG- en WASCHKAMERS en ORANJERIE, benevens ruimen HOOIZOLDER;

Voorts TUINEN, BOUWLANDEN-, BOSSCHEN en AANLEG; groot circa 4 Bunders.

Te aanvaarden 15 Julij o. k.

Drie perceelen BOUWLAND en TUINGROND, No. 2, 3 en 4.

Drie perceelen aan de helling van den Paaschberg gelegen GRONDEN, mede uitnemende gezigtspunten opleverende, bijzonder goed gesitueerd tot aanleg voor buitenverblijven; groot perceel No 5 circa 1 bunder 65 roeden, No. 6 circa 77 roeden, beide te aanvaarden 22 Februarij 1851, en No. 7 circa 44 roeden, te aanvaarden 22 Februarij 1853.

Alles breeder bij biljetten omschreven; de perceelen zijn dagelyks te bezigtigen, doch het huis na beletvraging; de a nwijzing geschiedt door J. HILHORST, timmerman te Oosterbeek.

Nadere informatie te bekomen ten kantore van genoemden Notaris, alwaar eigendomstitels en veilingsvoorwaarden in tijds ter visio zullen zijn. — *Brieven franco.*

† † † Er worden TE HUUR aangeboden, twee
† † Gemeubileerde of Ongemeubileerde KA-
† MERS met KEUKEN, met of zonder Kost
naar verkiezing; te bevragen bij G. HULSHUIZEN, te Oosterbeek. — *Brieven franco.*

† † † De ondergeteekende heeft de eer zijne ge-
† † eerde begunstigers te berigten, dat hij den
† WIJNHANDEL, tot heden door hem met
zijnen broeder, den Heer G. A. VAN TRICHT
gedreven onder de Firma J. P. C. VAN TRICHT
& Co., op heden aan laatstgenoemde heeft overgedaan,
die hem op zijnen eigen naam en voor eigene reke-
ning zal voortzetten.

Dankzeggende voor het hem geschonken vertrouwen, beveelt hij zijnen opvolger in hunne welwillendheid aan.

J. P. C. VAN TRICHT.

† † † Mij refererende aan bovenstaand berigt,
† † heb ik de eer mijnen HANDEL aan te bo-
† velen, onder belofte van eene solide be-
diening.

Het Kantoor blijft gevestigd aan de Oude Kraan, G No. 144, terwijl ook commissiën worden aangenomen: St. Walburg F No. 290.

G. A. VAN TRICHT.

Arnhem, 1 Junij 1850.

ARNHEMSCHE GAZ-FABRIEK.

Prijs der Koolteer.

Een Ton zonder fust.	f 3.00
bij vijf " " "	" 2.25
" tien " " "	" 2.00
Het ledige fust wordt berekend a	" 1.50

à Contant aan de Fabrick te ontfangen.

W. H. DE HEUS.